

Kurumlar Vergisi Kanunu

(Resmî Gazete ile ilân : 10 . VI . 1949 - Sayı : 7229)

No.
5422

Kabul tarihi
3 . VI . 1949

BİRİNCİ KISIM

Mükellefiyet

Birinci Bölüm

Mevzu ve Mükellefler

BİRİNCİ MADDE — Aşağıda yazılı tüzel kişilerin kazançları Kurumlar Vergisine tâbidir :

- A) Sermaye şirketleri;
- B) Kooperatif şirketler;
- C) İktisadi kamu müesseseleri;
- D) Dernek ve tesislere ve vakıflara ait iktisadi işletmeler.

Kurum kazancı, Gelir Vergisi Kanununda gösterilen kazanç ve iratlarla tarım faaliyetlerinden elde edilen kazançların terakküp eder.

İKİNCİ MADDE — Ticaret Kanununun hükümlerine göre kurulmuş olan anonim, eshamlı komandit ve limitet şirketler ile aynı mahiyetteki yabancı kurumlar sermaye şirketleridir.

Sermaye şirketleri

ÜÇÜNCÜ MADDE — Kooperatif şirketler, gerçek Ticaret Kanununa, gerek özel kanunlarına göre istihlâk, kredi, istihsal, satış, yapı ve sair namlarla kurulan kooperatif şirkettir.

Kooperatif şirketler

Okul kooperatifleri gibi dernek veya âdi şirket mahiyetinde olanlar kooperatif vasıflarını ihraz etmezler.

DÖRDÜNCÜ MADDE — Devlet, özel idare, belediye ve diğer kamu idarelerine ve müesseselerine ait veya tâbi olup faaliyetleri devamlı bulunan ve 1 nci maddenin A ve B fıkraları haricinde kalan ticari, sınai ve zirai işletmeler, iktisadi kamu müesseseleridir.

İktisadi kamu müesseseleri

Bunların kuruluşlarında kazanç gayesi aranmayacağı gibi, kendilerine ayrı tüzel kişilik verilmiş olup olmaması mükellefiyetlerine tesir etmez.

BESİNCİ MADDE — Dernek, tesis ve vakıflara ait veya bağlı olup 4 ncü maddede yazılı şartları haiz bulunan işletmeler, dernek, tesis ve vakıfların iktisadi işletmeleridir.

Dernek, tesis ve vakıflara ait iktisadi işletmeler

ALTINCI MADDE — Yabancı Devlet veya derneklere ait iktisadi müessese ve işletmeler. Türk iktisadi kamu müesseseleri gibi Kurumlar Vergisine tâbi tutulur.

Yabancı devlet ve derneklere ait iktisadi müesseseler

İkinci Bölüm

Muafliklar ve istisnalar

Muafliklar

YEDİNCİ MADDE — Aşağıda yazılı kurumlar, vergiden muafdır :

1. Posta, Telgraf ve Telefon İdaresi;
2. Devlet Demiryolları;
3. Devlet Havayolları;
4. Askerî Fabrikalar;
5. Darphane ve Damga Matbaası;
6. Millî Piyango İdaresi;
7. Tekel mevzuuna ait faaliyetlerine münhasır olmak üzere Tekel işletmeleri;
8. Kamu idare ve müesseseleri tarafından ilim ve fen ve güzel sanatları, tarım ve hayvancılığı öğretmek, yaymak, ıslah ve teşvik etmek maksadiyle işletilen müesseseler (Okullar, okul atelyeleri, konservatuvarlar, genel kütüphaneler, tiyatrolar, müzeler, sergiler, nümune fidanlıkları, tohum ve hayvan ıslah ve üretme istasyonları, yarış yerleri ve emsali müesseseler);
9. Kamu idare ve müesseseleri tarafından genel insan ve hayvan sağlığını koruma ve tedavi maksadiyle işletilen müesseseler (Hastahane, nekahathane, klinik, dispanser, prevantoryum, sanatoryum, çocuk bakım evleri, hayvan hastahaneleri ve dispanserleri, hayvan bakım evleri, veteriner bakteriyoloji ve seroloji, distofajin gibi müesseseler);
10. Kamu idare ve müesseseleri tarafından içtimai maksatlarla işletilen müesseseler (Şefkat, rehin ve yardım sandıkları, fukara aşhaneleri, ceza ve ıslah evleri atelyeleri, darülâceze atelyeleri, içtimai sigorta kurumları, öğrenci yurtları ve pansiyonları gibi);
11. Kamu idare ve müesseseleri tarafından Hükümetin veya yetkili idare mercilerinin müsaadesiyle açılan mahallî, Millî veya Milletlerarası mahiyetteki sergiler, fuarlar, panayırar;
12. 8, 9, 10 ve 11 nci fıkralarda yazılı müesseselerden derneklere veya tesislere ve vakıflara, Halk Evleri ve Halk Odalarına ait olup mezkûr fıkralarda yazılı maksatlar ve gayelerle işletildikleri ilgili bakanlıklarca kabul ve tasdik edilenler;
13. Beden Terbiyesi teşkilâtına dâhil derneklere veya kamu idare ve müesseselerine ait idman ve spor müesseseleri;
14. Tüzel kişiliği haiz emekli ve yardım sandıkları;
15. Yaptıkları iş veya hizmet mukabilinde resim veya harç alan kamu müesseseleri;
16. İl özel idareleri veya belediyeler veya köyler veya bunların teskil ettikleri birlikler veya bunlara bağlı müesseseler tarafından işletilen :
 - a) Su, elektrik ve havagazı işletmeleri;
 - b) Belediye sınırları içindeki yolcu taşıma işletmeleri;
 - c) Mezbahalar (Kesim, taşıma ve muhafaza işlerine münhasır olmak şartıyla);
17. Köy ve köy birliklerine ait tarım işletmeleriyle köylünün

genel ve müşterek ihtiyaçlarını karşılamak maksadiyle köyler tarafından işletilen hamam, çamaşırhane gibi işletmeler;

18. Ordu evleri ve askerî kantinler;

19. Münhasıran verem tedavi eden sanatoryumlar ve preventoryumlar;

20. Esas mukavelenamelerine müsteniden sermaye üzerinden kazanç dağıtmamak, idare meclisi başkan ve üyelerine kazanç üzerinden hisse vermemek, ihtiyat akçelerini ortaklara dağıtmamak ve münhasıran ortaklarıyla iş görmek şartıyla kooperatif şirketler;

21. Özel kanunlarla veya Devletle akdolunan mukavelelerle Kurumlar Vergisinden veya her türlü vergi ve resimden muaf tutulan kurumlar.

1 - 6 numaralarda yazılı kurumlar, kuruluşlarındaki maksadın dışında kalan işleri dolayısıyla vergiye tâbi olur.

Bu maddede yazılı muaflıkların, menkul sermaye iradı üzerinden tevkif yoluyla alınan vergiye şümulü yoktur.

SEKİZİNCİ MADDE — Bu maddede yazılı kurum kazançları Kurumlar Vergisinden istisna edilmiştir :

İstisnalar

1. Başka bir teşebbüse konan sermayenin asgari yüzde onuna bu teşebbüsün kuruluş yılında veya bilânço tarihinden en az bir yıl evvelinden beri sahip oldukları ispat ve tevsik olunan ana kurumların bu teşebbüse iştiraklerinden veya sermaye tahsislerinden elde ettikleri kazançlar;

İştirak kazançları istisnası, kurumun bilânço tarihinden bir yıl evvel, yeni kuruluşlarda kuruluş anında sahip olduğu iştirak hissesine isabet eden kazanç miktarına uygulanır.

2. Kooperatif şirketlerin ortaklarına yaptıkları risturnlardan aşağıda yazılı olanlar :

a) İstihlâk kooperatiflerinde : Ortakların satın aldıkları mal kıymetlerine göre hesaplanan risturnlar;

b) İstihsal kooperatiflerinde: Ortakların kooperatife sattıkları veya kooperatiften satın aldıkları mal kıymetlerine göre hesaplanan risturnlar;

c) Kredi kooperatiflerinde : Ortakların kullandıkları kredilere göre hesaplanan risturnlar;

d) Ortakların idare gideri karşılığı olarak ödedikleri paralardan sarfolunmuş olarak iade edilen kısımlar.

Bu risturnlar para ile ödenebileceği gibi aynı kıymette mal ile de yapılabilir.

Ortaklardan başka kimselerle yapılan muamelelerden doğan kazançlar hakkında risturnlara mütaallik istisna hükmü uygulanmaz. Bunların genel kazançtan tefrikinde, ortaklarla yapılan iş hacminin genel iş hacmine olan nispeti esas tutulur.

3. İhraç kanunlarına veya Devletle akdolunan mukavelenamelere göre mevcut ve çıkacak vergilerden muaflığı kabul edilmiş olan menkul kıymetlerin temettü, faiz ve ikramiyeleri;

4. 927 sayılı Kanununun 1 nci maddesine göre verilen sıcak ve soğuk maden suları imtiyazının işletilmesinden elde edilen ka-

zançlar (İhale tarihini takip eden yıldan itibaren beş yıl süre ile);

5. Devlet Denizyolları ve Limanları İdaresinin tekelinde bulunan ulaştırma işlerinden elde ettiği kazançlar.

Üçüncü Bölüm

Mükellefiyet Şekilleri

Tam mükellefiyet

DOKUZUNCU MADDE — Birinci maddede yazılı tüzel kişilerden kanuni veya iş merkezleri Türkiye’de bulunanlar gerek Türkiye’de gerekse yabancı memleketlerde elde ettikleri kurum kazançları üzerinden vergilendirilirler.

Kanuni merkez, iş merkezi

ONUNCU MADDE — Kanuni merkezden maksat, vergiye tâbi kurumların esas nizamname veya mukavelenamelerinde veya teşkilât kanunlarında gösterilen merkezdir.

İş merkezinden maksat, iş bakımından muamelelerin bîful toplandığı ve idare edildiği merkezdir.

Dar mükellefiyet

ON BİRİNCİ MADDE — Birinci maddede yazılı kurumlardan kanuni veya iş merkezleri Türkiye içinde bulunmayanlar yalnız Türkiye’de elde ettikleri kazanç ve iratlar üzerinden vergilendirilirler.

Dar mükellefiyette mevzu

ON İKİNCİ MADDE — 11 nci maddede yazılı dar mükellefiyet mevzuuna giren kazanç ve iratlar şunlardır :

1. Türkiye’de Vergi Usul Kanunu hükümlerine uygun sabit iş yeri olan veya daimî temsilei bulunduran yabancı kurumlar tarafından bu yerlerde veya bu temsilciler vasıtasıyla yapılan işlerden elde edilen ticari kazançlar (İhraç edilmek üzere Türkiye’de satınaldıkları veya imal ettikleri malları Türkiye’de veya Türkiye’den satmaksızın yabancı memleketlere gönderenlerin bu işten doğan kazançları Türkiye’de elde edilmiş sayılmaz);

2. Türkiye’de elde edilen ücretler;

3. Türkiye’de elde edilen serbest meslek kazançları;

4. Türkiye’de bir tarım işletmesini işleten yabancı kurumların bu faaliyetten elde ettikleri kazançlar;

5. Gayrimenkullerin ve hakların Türkiye’de kiralanmasından elde edilen iratlar;

6. Gelir Vergisi Kanununun 82 nci maddesine göre vergi tevkifatına tâbi menkul kıymet faiz ve temettüleri;

7. Menkul kıymet satışından elde edilen kazançlar hariç olmak üzere, sair kazanç ve iratlar.

İKİNCİ KISIM*Verginin Tarhı***Birinci Bölüm***Matrahın Tâyini*

ON ÜÇÜNCÜ MADDE — Kurumlar Vergisi, birinci maddede yazılı mükelleflerin bir hesap dönemi içinde elde ettikleri sâfi kurum kazancı üzerinden hesaplanır.

Sâfi kurum kazancı

Sâfi kazancın hesaplanmasında Gelir Vergisi Kanununun ticari kazanç hakkındaki hükümleri uygulanır.

Dar mükellefiyete tâbi kurumların kazancı gayrimenkul sermaye iradından veya ticari kazanç gibi hesaplanmasına lüzum görülmiyen diğer kazanç ve iratlardan ibaret ise, Gelir Vergisi Kanununun bu gibi kazanç ve iratların tesbiti hakkındaki hükümleri Kurumlar Vergisi matrahının tesbitinde de cari olur.

ON DÖRDÜNCÜ MADDE — Ticari kazanç gibi hesaplanan kurum kazancının tesbitinde, mükellefler aşağıdaki giderleri de ayrıca hasılatından indirebilirler :

İndirilecek giderler

1. Hisse ve tahvil senetlerinin ihraç giderleri (Bu giderler senetlerin kâğıt ve tabii giderlerini, mahkeme, noter ve diğer tasdik ve teşkil giderlerini, Damga Resmini ve ihraç dolayısıyla ödenen sair harç ve resimlerin, ihraç dolayısıyla bankalara verilen komisyonları, hisse ve tahvil senetlerinin borsaya kaydı için yapılan giderleri ve bunlara benzer diğer her türlü giderleri ihtiva eder);

2. İlk tesis ve taazzuv giderleri (Bu giderler aktifleştirildiği takdirde bunların Vergi Usul Kanunu gereğince değeri üzerinden ayrılacak amortisman gider yazılır);

3. Genel heyet toplantıları için yapılan giderlerle birleşme, fesih ve tasfiye giderleri;

4. Sigorta şirketlerinde bilânço gününde hükmü devam eden sigorta mukavelelerinin (Police veya geçici ilmuhaber) istilzam ettiği teknik ihtiyatlar (Hayat sigorta şirketlerinde riyazi ihtiyatlardan temettü ve faizleri vergiden istisna edilmiş olan menkul kıymetlere yatırılan kısma ait faizler, giderler meyanında gösterilemez).

Sigorta teknik ihtiyatları :

1. Muallak hasarlara mahsus tazminat karşılıkları;
2. Cari muhataralara mahsus ihtiyatlar;
3. Hayat Sigortaları riyazi ihtiyatlarından ibarettir.

Teknik ihtiyatlar bilânço gününde geçici pasif hesaplara geçirilmek suretiyle aşağıdaki esaslara göre hasılatından indirilir :

a) Muallak hasarlara mahsus tazminat karşılığı, tahakkuk etmiş ve hesaben tesbit edilmiş fiilî tazminat bedellerinden veya bu hesap yapılmamışsa, muhammen değerlerinden mütesekkilidir.

b) Cari muhataralar için ayrılan ihtiyatlar, ulaştırma sigor-

alarında beyannamenin taallük ettiği yıl içinde prim hasılatının % 25 inden, diğer sigortalarda % 33, 5 undan fazla olamaz.

c) Hayat sigortalarında riyazi ihtiyatlar her mukavele üzerinden ayrı ayrı hesaplanır.

d) Bir yıl ayrılan sigorta teknik ihtiyatlarının ertesi yıl başında aynen kâra nakledilmesi şarttır.

5. Eshamlı Komandit şirketlerde komandite ortağın kâr hissesi;

6. Kamu menfaatlerine yararlı derneklere makbuz karşılığında yapılmış olmak ve kurum kazancının % 1 ini ve her halde 5 000 lirayı geçmemek şartıyla, bağış ve yardımlar;

7. İki yıldan fazla nakledilmemek şartıyla, geçmiş yılların malî bilânçolarına göre tahassül eden zararlar (Bu bilânçolarda her yılın zararının ayrı ayrı gösterilmesi şarttır).

*Kabul edilmeyen
tenzilât*

ON BEŞİNCİ MADDE — Kurum kazancının tesbitinde aşağıdaki tenzilâtın yapılması kabul edilmez:

1. Öz sermaye üzerinden ödenen veya hesaplanan faizler;

2. Örtülü sermaye üzerinden ödenen veya hesaplanan faizler;

3. Sermaye şirketlerince dağıtılan örtülü kazançlar;

4. Her ne şekilde olursa olsun, ayrılan ihtiyat akçaları (Ticaret Kanununa, Kurumların özel kanunlarına veya esas mukavele ve nizamnamelerine göre sâfi kazançlarından ayırdıkları âdi, özel ve fevkalâde ihtiyatlar ile 2999 sayılı Kanuna müsteniden bankaların ayırdıkları zarar karşılıkları dâhil);

5. Dar mükellefiyete tâbi yabancı kurumlarda ayrıca;

a) Yabancı kurum hesabına yaptıkları alımlar ve satışlar için ana merkeze veya Türkiye dışındaki diğer şubelere verilen faiz ve komisyonlar;

b) Ana merkezin veya Türkiye dışındaki şubelerin giderlerine veya zararlarına iştirak etmek üzere ayrılan hisseler (Türkiye'deki kurumun teftiş ve murakabesi için yabancı memleketlerden gönderilen yetkili kimselerin seyahat giderleri hariç);

6. Bu kanuna göre hesaplanan Kurumlar Vergisi ile her türlü para cezaları ve vergi cezaları.

Örtülü sermaye

ON ALTINCI MADDE — Kurumların :

1. Aralarında vasıtalı, vasıtasız bir şirket münasebeti veya devamlı ve sıkı bir iktisadi münasebet bulunan gerçek ve tüzel kişilerden yaptıkları istikrazlar teşebbüste devamlı olarak kullanılır ve bilhassa sabit değerlere yatırılmış olursa;

2. Bu istikrazlarla kurumun öz sermayesi arasında emseline nazaran bâriz bir nispetsizlik mevcut olursa;

Bu suretle borçlanılan paralar örtülü sermaye sayılabilir.

Örtülü kazanç

ON YEDİNCİ MADDE — Aşağıdaki hallerde, kazanç tamamen veya kısmen örtülü olarak dağıtılmış sayılır :

1. Şirket kendi ortakları, ortaklarının ilgili bulunduğu gerçek ve tüzel kişiler, idaresi, murakabesi veya sermayesi bakımından vasıtalı, vasıtasız olarak bağlı bulunduğu veya nüfuzu altında bulundurduğu gerçek ve tüzel kişiler ile olan münasebet-

lerinde emsaline göre göze çarpacak derecede yüksek veya düşük fiyatlar üzerinden veya bedelsiz olarak alım, satım muamelelerinde bulunursa;

2. Şirket, 1 numaralı fıkrada yazılı kimselerle olan münasebetlerinde emsaline göre göze çarpacak derecede yüksek veya düşük bedeller üzerinden kiralama veya kiraya verme muamelelerinde bulunursa;

3. Şirket, 1 numaralı fıkrada yazılı kimselerle olan münasebetlerinde emsaline göre göze çarpacak derecede yüksek veya düşük faiz ve komisyonlarla ödünç para alır veya verirse;

4. Şirket, ortaklarından veya bunların eşleri ile usul ve furundan ve 3 neü dereceye kadar (dâhil) kan ve sıhri hısımlarından şirketin idare meclisi başkan veya üyesi, müdürü veya yüksek memuru durumunda bulunanlara emsaline göre göze çarpacak derecede yüksek aylık, ikramiye, ücret verir veya benzeri ödemelerde bulunursa.

İkinci Bölüm

Yabancı Ulaştırma Kurumlarında Matrah

ON SEKİZİNCİ MADDE — Yabancı ulaştırma kurumlarının vergiye matrah olan kurum kazancı, Türkiye’de elde ettikleri hasılatı ortalama emsal nispetinin uygulanması suretiyle hesaplanır.

Yabancı ulaştırma kurumlarının kazancı

Ortalama emsal nispeti, Türkiye’de daimî ve ârızı olarak çalışan bütün kurumlar için aynı olmak üzere ve muhtelif kaynaklardan toplanacak malûmata ve emsale dayanılarak Maliye Bakanlığınca 3 yıl için tâyin olunur.

Maliye Bakanlığınca tâyin edilen ortalama emsal nispetleri, uygulanacakları dönemden evvel gelen takvim yılı içinde Resmî Gazete ile ilân olunur.

ON DOKUZUNCU MADDE — Yabancı ulaştırma kurumlarının aşağıdaki hasılatı Türkiye’de elde edilmiş sayılır :

Türkiye’de elde edilen hasılat

1. Türkiye hudutları içinde cereyan eden kara ulaştırmalarında yolcu, yük ve bagaj taşıma ücreti (bilet bedeli ile alınan gider karşılıkları dâhil) olarak her ne nam ile olursa olsun aldıkları paralar;

2. Türkiye’deki yükleme limanlarından yabancı memleketlerdeki varış limanlarına veya diğer bir kurumun gemisine aktarma yapılacak yabancı limana kadar cereyan eden deniz, hava ulaştırmalarında yolcu, yük ve bagaj taşıma ücreti (bilet bedeli ile alınan gider karşılıkları dâhil) olarak her ne nam ile olursa olsun aldıkları paralar;

3. Türkiye dışında yapılan ulaştırma için diğer kurumlar hesabına Türkiye’de sattıkları yolcu ve bagaj biletleri ile Türkiye’de yaptıkları navlun mukaveleleri dolayısıyla kendilerine verilen komisyonlar ve ücretler.

Üçüncü Bölüm

Beyanname

Beyan esası

YİRMİNCİ MADDE — Kurumlar Vergisi, mükellefin vergi beyanı üzerine tarh olunur. 24 ncü madde hükmü mahfuzdur.

Her mükellef vergiye tâbi kazancının tamamı için bir beyanname verir. Mükelleflerin şubeleri, ajanlıkları, alış ve satış büro ve mağazaları, imalâthaneleri veyahut kendilerine doğrudan doğruya bağlı sair iş yerleri için, bunların müstakil muhasebeleri ve ayrılmış sermayeleri olsun olmasın, ayrı beyanname vermez.

Beyannamenin verilme zamanı

YİRMİ BİRİNCİ MADDE — Beyanname, hesap döneminin kapanmasını takip eden dördüncü ayın sonuna kadar mükellefin bağlı olduğu vergi dairesine verilir ve bu, hesap döneminin neticelerini ihtiva eder.

Sermaye şirketleri dışında kalan kurumların beyanname verme süresini uzatmaya Maliye Bakanı yetkilidir.

Mükellefin bağlı olduğu vergi dairesi :

1. Tam mükellefiyette, kurumun kanuni veya iş merkezinin bulunduğu;
2. Dar mükellefiyette, kurumun Türkiye'deki iş yerinin veya daimî temsilcisinin bulunduğu, yerin vergi dairesidir.

Özel beyan zamanı

YİRMİ İKİNCİ MADDE — Dar mükellefiyete giren yabancı kurumların vergiye tâbi kazancı gayrimenkullerin, hakların satışından, iştirak hisselerinin devir ve temlikinden doğan kazançlardan veya ârızı kazançlardan ibaret bulunduğu takdirde, yabancı kurum veya Türkiye'de namına hareket eden kimse bu gibi kazançları iktisap tarihinden itibaren 15 gün içinde beyanname ile aşağıda yazılı vergi dairesine bildirmeye mecburdur :

1. Gayrimenkul satışından elde edilen kazançlar: Gayrimenkulün bulunduğu yerin bağlı olduğu vergi dairesine;
2. Hakların satılmasından, devir ve temlikinden elde edilen kazançlar: Bunların Türkiye'de kullanıldıkları yerin bağlı olduğu vergi dairesine;
3. Bir iştirak hissesinin veya ticari kazancı bilânço esasına göre tesbit edilen bir işletmenin tamamen veya kısmen satılmasından, devir ve temlikinden temin olunan kazançlar; ticari bir faaliyetin durdurulması için alınan her türlü paralar ve menfaatler; peştemallıklar: İşletmenin bulunduğu yerin bağlı olduğu vergi dairesine;
4. Ârızı olarak alım ve satım mahiyetindeki ticari işlerin icrasından veya bu mahiyetteki ticari işlere tavassuttan veyahut da ârızı ulaştırma işlerinden elde edilen kazançlar : Ticari işin veya tavassutun yapıldığı, ulaştırmada yolcu veya yükün taşıta alındığı veya yüklendiği yerin bağlı olduğu vergi dairesine.

YİRMİ ÜÇÜNCÜ MADDE — Beyannamede en az aşağıdaki malûmat gösterilir:

1. Kurumun unvanı;
2. Kurumun adresi;
3. Kurumun iştigal mevzuu;
4. Merkezinin (Kanuni veya iş merkezi) bulunduğu yer;
5. Şube ve ajanlık, alış, satış yerleri, imalâthane ve saire gibi yerlerin nevi itibariyle toplu olarak sayısı;
6. Türk kanunlarına göre kurulmuş olan eshamlı komandit şirketlerde komanditelerin, limitet şirketlerde bilûmum ortakların adlarıyla ikametgâh ve iş adresleri;
7. Hesap dönemi içindeki faaliyet süresi;
8. Elde edilen kazanç ve iratların tutarı;
9. Kazanç ve iratlardan yapılan indirmeler;
10. Vergiye tâbi kurum kazancı;
11. Hesaplanan vergi miktarı.

Bu beyannamelere bilânço, kâr ve zarar cetveli bağlanır. İşletme hesabı esasına göre defter tutmaya mezun olan mükellefler bilânço ve kâr ve zarar cetveli yerine beyannamelerine işletme hesaplarının hulâsasını bağlarlar.

YİRMİ DÖRDÜNCÜ MADDE — Türkiye’de iş yeri veya daimî temsilcisi bulunmayan dar mükellefiyete tâbi yabancı kurumların elde ettikleri menkul kıymet iratları için beyanname verilmez ve Gelir Vergisi Kanunundaki esaslara göre tevkif yolu ile alınan vergi ile iktifa olunur.

Beyannamenin muhteviyati

Beyanname verilmiyecek haller

Dördüncü Bölüm

Verginin Nispeti ve Tarhi

YİRMİ BEŞİNCİ MADDE — Kurumlar Vergisi bu kanuna göre tesbit olunan kurum kazancından :

1. Sermaye şirketleri ile Kooperatiflerde % 10;
2. Diğer kurumlarda % 35;

Nispetinde alınır. Hesaplanan vergilerde lira kesirleri atılır.

YİRMİ ALTINCI MADDE — Kurumlar Vergisi, beyannamenin verildiği vergi dairesince tarholunur.

YİRMİ YEDİNCİ MADDE — Kurumlar Vergisi :

1. Bu kanuna göre mükellef olanların tüzel kişiliği namına;
2. İktisadi kamu müesseselerinden, derneklere ve vakıflara, tesislere ait iktisadi işletmelerden tüzel kişiliği haiz olmıyanların vergisi, bunların bağlı oldukları kamu tüzel kişileri veya dernek veya vakıf veya tesis namına;

3. Dar mükellefiyete tâbi yabancı kurumların Vergisi bunlar namına Türkiye’deki müdür veya temsilcileri adına;

Tarh olunur.

YİRMİ SEKİZİNCİ MADDE — Kurumlar Vergisinde, hesap dönemi vergilendirme dönemidir. Şu kadar ki, 22 nci maddede gereğince verilen beyannamelerle bildirilen kazançların ver-

Nispet

Teklif yeri

Tarhiyatın muhatabı

Vergilendirme dönemi

gilendirilmesinde, vergilendirme dönemi yerine kazancın iktisap tarihi esas tutulur.

Tarih zamanı

YİRMİ DOKUZUNCU MADDE — Kurumlar Vergisi, beyannamenin vergi dairesine verildiği günde, beyanname posta ile veya başka bir vergi dairesi vasıtasıyla gönderilmişse, vergi tarhedecek daireye geldiği tarihi takip eden üç gün içinde tarhedilir.

Beşinci Bölüm

Tasfiye - Birleşme - Devir

Tasfiye dönemi

OTUZUNCU MADDE — Her ne sebeple olursa olsun, tasfiye haline giren kurumların vergilendirilmesinde hesap dönemi yerine tasfiye dönemi kaim olur.

Tasfiye dönemi, kurumun tasfiye haline girdiği hesap döneminin başında başlar ve tasfiyenin bittiği tarihe kadar devam eder.

Tasfiye halinde bulunan kurumlar tasfiyenin ve üç yıldan fazla süren tasfiyelerde üçüncü yılın sonuna kadar beyanname vermezler.

Tasfiye beyannamesi

OTUZ BİRİNCİ MADDE — Tasfiye bitince, tasfiye memurları tanzim ettikleri bilânçonun veya nihai hesabın kesinleşmesinden itibaren on beş gün içinde kurumun bağlı olduğu vergi dairesine bir tasfiye beyannamesi vermeye ve bu beyannamede tasfiye kârını göstermeye mecburdurlar.

Üç yıldan fazla süren faaliyetlerde, tasfiye memurları, yukarıda yazılı beyannameden maada :

1. Tasfiye döneminin başından başlayarak üçüncü yılın sonuna kadar yapılan muamelelerin neticelerini;
2. Bu süreden sonra da, her yıl içinde yapılan muamelelerin neticelerini;

Göstermek üzere ara beyannameleri verirler.

Ara beyannameler, 21 nci maddede yazılı süreler içinde kurumun bağlı olduğu vergi dairesine verilir; şu kadar ki, bunlardan sonuncusunun verilmesi tasfiye beyannamesinden sonra bırakılamaz.

Bu madde gereğince verilecek olan beyannamelere, bilânço ile kâr ve zarar cetveli ve tasfiye bilânçosuna göre ortaklara dağıtılan paralarla diğer değerlerin müfredatlı bir cetveli bağlanılır. İşletme hesabı esasına göre defter tutanların beyannamelerine kâr ve zarar cetveli yerine bu hesabın hulâsası rapt olunur.

Tasfiye kârı

OTUZ İKİNCİ MADDE — Tasfiye halindeki kurumların vergi matrahı tasfiye kârıdır.

Tasfiye kârı, tasfiyenin sonundaki servet değeri ile tasfiye döneminin başındaki servet değeri arasındaki müspet farktır.

Tasfiye kârı hesaplanırken :

1. Ortaklara veya kurum sahiplerine tasfiye esnasında avans

olarak veya sair suretle yapılan her nevi ödemeler tasfiyenin sonundaki servet değerine;

2. Mevcut sermayeye ilâveten ortaklar veya sahipler tarafından yapılan ödemeler ile tasfiye esnasında elde edilen ve vergiden istisna edilmiş bulunan kazanç ve iratlar tasfiye döneminin başındaki servet değerine ilâve olunur.

İşletme hesabı esasına göre defter tutanların tasfiye kârı, tasfiye dönemi zarfında elde edilen hasılat ile yapılan giderler arasındaki farktan tasfiye döneminin başındaki emtia mevcudunun değeri çıkarıldıktan sonra kalan miktardır.

Bu madde hükmüne göre tasfiye kârının hesaplanması sırasında, 14 nci ve 15 nci maddelerin hükümleri de ayrıca göz önünde tutulur.

OTUZ ÜÇÜNCÜ MADDE — Tasfiye döneminin başındaki servet değeri, kurumun tasfiye haline girdiği hesap dönemi başındaki bilânçosunda görülen öz sermayesidir. Aşağıda yazılı olanların dışında kalan her nevi ihtiyatlarla dağıtılmamış kazançlar bu sermayeye dâhildir :

1. Bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihe kadar Temettü ve Kazanç vergilerinden istisna edilerek ayrılmış olan ihtiyat akçaları ve banka zarar karşılıkları (Sonradan Kurumlar Vergisine tâbi tutulan ihtiyat akçaları ve banka zarar karşılıkları öz sermayeye dâhildir);

2. Vergi kanunlarına göre ayrılmış olan her türlü amortismanlar ve karşılıklar ile sigorta şirketlerinin teknik ihtiyatları;

3. Hissedar veya sahip olmayan kimselere dağıtılacak olan kazanç kısmı.

Hisselerine mahsuben ortaklara dağıtılan, satılan, devredilen veya kurum sahibine iade olunan değerler, Vergi Usul Kanununun hükümlerine göre ve dağıtmanın, satışın, devrin veya iadenin yapıldığı günün emsal bedeli ile değerlendirilir.

OTUZ DÖRDÜNCÜ MADDE — Tasfiye memurları, kurumun tahakkuk etmiş vergilerini, ara beyannamelerine ve tasfiye beyannamesine göre hesaplanan vergileri ödemediği veya bu vergilerle diğer itirazlı tarhiyat için karşılık ayırmadan, İcra ve İflâs Kanununun 206 nci maddesinin 6 ncı sırasında yazılı alacaklılara ödeme ve ortaklara paylaşırma yapamazlar.

Aksi takdirde, bu vergilerin asıl ve zamlarından ve vergi cezalarından şahsan ve müteselsilen sorumlu olurlar.

Tasfiye memurları, bu madde gereğince ödedikleri vergilerin asıllarından dolayı, tasfiyeden hisse alan ortaklara, paylaşırma yapılmışsa veya ortakların tasfiye payları vergileri karşılama yetmezse, alacaklarını tamamen veya kısmen tahsil eden alacaklılara rücu edebilirler.

OTUZ BEŞİNCİ MADDE — Tasfiye beyannamesinin verilmesiyle birlikte tasfiye memurları muamelelerinin vergi bakımından incelenmesini bir talepname ile isterler.

Servet değeri

Tasfiye memurlarının sorumluluğu

Tasfiye muamelelerinin incelenmesi

Talepnamenin verilmesinden itibaren en geç bir ay içinde vergi incelemelerine başlanarak aralıksız devam olunur.

Vergi incelemelerinin bitmesini takibeden on beş gün içinde vergi dairesi neticeyi tasfiye memurlarına yazı ile bildirir. Buna göre kurumdan aranan vergilerin neticesi alınıncıya kadar tasfiye memurlarının 34 nci maddede yazılı sorumluluğu devam eder.

Birleşme

OTUZ ALTINCI MADDE — Bir veya birkaç kurumun diğer bir kurumla birleşmesi, birleşme sebebiyle infisah eden kurumlar bakımından tasfiye hükmündedir. Ancak, birleşmede tasfiye kârı yerine birleşme kârı vergiye matrah olur.

Tasfiye kârının tesbiti hakkındaki hükümler, birleşme kârının tesbitinde de caridir. Şu farkla ki, münfesihi kurumun veya kurumların ortaklarına veya sahiplerine birleşilen kurum tarafından doğrudan doğruya veya vasıta ile verilen değerler, kurumun tasfiyesi halinde ortaklara dağıtılan değerler yerine geçer.

Birleşilen kurumdan alınan değerler Vergi Usul Kanununda yazılı esaslara göre değerlendirilir.

34 ve 35 nci maddelere göre tasfiye memurlarına düşen sorum ve ödevler, birleşme halinde, birleşilen kuruma terettüp eder.

Devir

OTUZ YEDİNCİ MADDE — Aşağıda yazılı şartlar dahilinde vâkı olan birleşmeler devir hükmündedir:

1. Birleşme neticesinde infisah eden kurum ile birleşilen kurumun kanuni veya iş merkezleri Türkiye'de bulunacaktır;

2. Münfesihi kurumun devir tarihindeki bilânço değerlerini birleşilen (Devralan) kurum kül halinde devralacak ve aynen bilânçosuna geçirecektir;

3. Birleşilen kurum münfesihi kurumun ortaklarına veya sahiplerine devraldığı servet nispetinde hisse verecektir.

Kurumların yukarıki şartlar dâhilinde şekil değiştirmeleri de devir hükmündedir.

Devir halinde vergilendirme

OTUZ SEKİZİNCİ MADDE — Devirlerde, aşağıdaki şartlara uyulduğu takdirde, münfesihi kurumun sadece devir tarihine kadar elde ettiği kazançlar vergilendirilip, doğrudan doğruya birleşmeden doğan kârlar hesaplanamaz ve vergilendirilemez:

1. Münfesihi kurum ile birleşilen kurum müştereken imzalayacakları bir devir beyannamesini, birleşme tarihinden itibaren on beş gün içinde münfesihi kurumun bağlı bulunduğu vergi dairesine verecekler ve bu beyannameye devir bilânçosunu bağlayacaklardır;

2. Birleşilen kurum münfesihi kurumun tahakkuk etmiş ve edecek vergi borçlarını ödiyeceğini ve diğer vecibelerini yerine getireceğini devir beyannamesine bağlı bir taahhütname ile taahhüt edecektir. Mahallin en büyük malmemuru bu hususta birleşilen kurumdan ayrıca teminat isteyebilir.

Devir bilânçosu ve devir beyannamesi

OTUZ DOKUZUNCU MADDE — 38 nci maddeye göre, devir tarihine kadar olan kazancın vergilendirilmesi için, devir bilânçosu ve kâr ve zarar cetveli münfesihi kurum tarafından bir

beyannamceye bağlanır ve bu beyanname devir tarihinden itibaren 15 gün içinde vergi dairesine tevdi olunur.

ÜÇÜNCÜ KISIM

Verginin ödenmesi

KIRKINCI MADDE — Kurumlar Vergisi Mayıs ayında, hesap dönemleri veya beyanname verme süreleri Maliye Bakanlığınca tâyin olunan mükellefler için beyannamenin verildiği tarihin tesadüf ettiği ayı takip eden ay içinde ödenir.

Ödeme süresi

KIRK BİRİNCİ MADDE — 22 nci maddede yazılı hallerde vergi, beyanname verme süresi içinde ödenir.

Özel ödeme süreleri

KIRK İKİNCİ MADDE — Tasfiye ve birleşme halinde tasfiye edilen veya birleşen kurumlar namına tasfiye veya birleşme kârı üzerinden tarh olunan vergiler, tasfiye veya birleşme beyannamesini verme süresi içinde vergi dairesine yatırılır.

Tasfiye, birleşme ve devir halinde ödeme

Tasfiye edilen veya birleşen kurumların bu kanuna göre tahakkuk etmiş olup henüz vâdeleri gelmemiş bulunan vergileri de aynı süre içinde ödenir.

38 nci maddenin hükmü dâhilinde vukuagelen devirlerde, müfesihi kurum namına tahakkuk eden vergiler 40 nci maddede yazılı sürelerde birleşilen kurumdan alınır.

KIRK ÜÇÜNCÜ MADDE — Yabancı memleketlerde elde edilerek Türkiye'de genel netice hesaplarına intikal ettirilen kazançlardan mahallinde ödenen benzeri vergiler Türkiye'de tarh olunan Kurumlar Vergisinden indirilebilir. Ancak:

Yabancı memleketlerde ödenen vergilerin mahsubu

1. İndirilecek miktar, yabancı memleketlerde elde edilen kazançlara, bu kanunun 25 nci maddesinde yazılı nispetlerin uygulanmasıyla bulunacak miktarla fazla olamaz.

2. Yabancı memleketlerde vergi ödendiği yetkili makamlardan alınarak mahallindeki Türk elçilik veya konsoloslukları, yoksa mahallinde Türk menfaatlerini koruyan memleketin aynı mahiyetteki temsilcileri tarafından tasdik olunan vesikalarla tevsik edilmedikçe, yabancı memleketin vergisi Türkiye'de tarh olunan vergiden indirilmez.

Verginin tarhı sırasında yukarıda yazılı indirmeye ait vesikalar henüz gelmiş değilse, yabancı memlekette ödenen veya ödenecek olan vergi, 25 nci maddede yazılı nispeti aşmamak şartıyla, o memlekette câri olduğu bilinen nispet üzerinden hesaplanır ve tarhiyatın bu suretle hesaplanan miktara isabet eden kısmı ertelenir. Aranılan vesikalar, tarh tarihinden itibaren en geç bir yıl zarfında vergi dairesine ibraz edildiği takdirde, bu vesikalarda yazılı katî miktara göre tarhiyat düzeltilir.

Mücbir sebepler olmaksızın vesikaların bu süre zarfında ibraz edilmemesi halinde, erteleme hükmü kalkmış olur. Bundan sonra aynı dönemin vergisi dolayısıyla yabancı memleketlerde ödenen benzeri vergiler tarhiyattan indirilmez.

Bu madde hükmünün uygulanmasında, yabancı para ile ödenen vergilere, bunların ilgili bulunduğu kazançların genel netice hesaplarına intikalinde uygulanan kambiyo rayici uygulanır.

Kesilen Gelir Vergilerinin muhsubu

KIRK DÖRDÜNCÜ MADDE — Beyannamede gösterilen kazançların ilgili bulunduğu yıl içinde bu kazançlardan Gelir Vergisi Kanununun seksen ikinci maddesine göre kesilmiş olan vergiler beyanname üzerinden hesaplanan Kurumlar Vergisine mahsup edilir.

Mahsubu yapılan miktar Kurumlar Vergisinden fazla olduğu takdirde aradaki fark vergi dairesince mükellefe bildirilir ve mükellefin tebellüğ tarihinden itibaren bir yıl içinde müracaatı üzerine kendisine ret ve iade olunur. Bir yıl içinde müracaat etmeyen mükelleflerin bu farktan doğan alacakları düşer.

Son Hükümler

Kıyasen uygulanacak Gelir Vergisi hükümleri

KIRK BEŞİNCİ MADDE — Bu kanunda sözü geçen «Kazanç veya iradın Türkiye'de elde edilmesi» ve «Türkiye'de daimî temsilci bulundurulması» hususlarında Gelir Vergisi Kanununun 7 nci ve 8 nci maddelerinin hükümleri cari olur.

Kaldırılan hükümler

KIRK ALTINCI MADDE — Gelir Vergisi Kanununun 108 nci maddesiyle yürürlükten kaldırılan hükümlerden ayrıca, bu kanuna uymayan sair bütün hükümler de yürürlükten kaldırılmıştır.

Eski yıllara ait vergiler

GEÇİCİ MADDE 1. — 1950 takvim yılından evvelki zamanlarda vuku bulan faaliyetlere ait vergiler eski hükümlere göre alınır.

Bu madde gereğince tarh ve tahsil olunan vergiler, Kurumlar Vergisinin matrahından indirilemez. 2416 sayılı Kanun gereğince alınan Buhran Vergisiyle asgari mükellefiyet tarhiyatı bu hükümden hariçtir.

Bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce başlanılıpta yürürlük tarihine kadar sonuçlandırılmamış olan tasfiyelerde :

a) Tasfiye kârını eski veya yeni hükümlere göre tesbit etmekte mükellefler serbesttirler.

b) Tasfiye kârı bu kanundaki hükümlere göre bildirilir ve bu kanuna göre vergilendirilir. Tasfiye memurlarının 34 nci madde ile tâyin edilen sorumluluğu bu gibi tasfiyelere de şamil-dir.

c) Eski hükümlere göre vergiden muaf tutulmuş olan şirketlerin bu muaflığı tasfiye sonuna kadar devam eder. a, b ve c fıkraları hükmü, ortakların Gelir Vergisi mükellefiyetine şamil değildir.

Taahhüt işleri vergileri

GEÇİCİ MADDE 2. — Kaldırılan 2395 numaralı Kazanç Vergisi Kanununun değişik 8 nci maddesinin birinci fıkrasında yazılı kimselerin bu kanunun yürürlüğe girmesinden evvel girişmiş oldukları taahhüt işlerinin kârı veya zararı Kurumlar

Vergisi matrahının tâyininde hesaba alınmaz.

Taahhüt işlerinin diğer işlerle birlikte yapılması halinde, genel giderler yıl içinde tahsil olunan taahhüt bedelleri ile diğer işlerin nispeti dâhilinde bunlar arasında dağıtılır.

Birinci fıkrada yazılı taahhüt işleri için, ister avans ister katî mahiyette bulunsun, yapılan ödemelerden % 3,30 nispetinde vergi kesilmeye devam olunur.

Bu vergiyi kesen daire ve müesseseler, bir ay içinde kestikleri vergileri ertesi ayın 20 nci günü akşamına kadar muhtasar bir beyanname ile vergi dairesine bildirmeye ve aynı süre içinde yatırmaya mecburdurlar. Bu fıkranın hükmü Genel Bütçeye dâhil daire ve müesseselere uygulanmaz.

GEÇİCİ MADDE 3. — Bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihten evvel vergiye tâbi tutulmadan ayrılmış olan ihtiyat akçaları ve banka provizyonları, bunların sermayeye ilâvesi veya ortaklara dağıtılması hallerinde, sermayeye ilâve veya dağıtımın yapıldığı yılın ticari kazancına ilâve olunur.

Eski ihtiyat akçaları ile provizyonların vergilendirilmesi

Teşebbüsün tasfiyesi halinde ise 32 nci madde gereğince tasfiye kârının hesaplanmasında nazara alınır.

GEÇİCİ MADDE 4. — Bu kanun yürürlüğe girdikten sonra yabancı ulaştırma kurumlarının hasılatına uygulanacak ilk ortalama emsâl nispeti iki yıl için uygulanır.

Geçici emsâl nispetleri

Bu nispeti Maliye Bakanlığı kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren üç ay içinde tesbit ve ilân eder.

KIRK YEDİNCİ MADDE — Bu kanun 1 Ocak 1950 tarihinde yürürlüğe girer.

Yürürlük

KIRK SEKİZİNCİ MADDE — Bu kanun hükümlerini Maliye Bakanı yürütür.

Yetki

7 Haziran 1949

<i>Cumhurbaşkanlığına yazılan tezkerenin tarih ve numarası</i>	:	6. VI. 1949 ve 1/173
<i>Bu kanunun ilânının Başbakanlığa bildirildiğine dair Cumhurbaşkanlığından gelen tezkerenin tarih ve numarası</i>	:	7. VI. 1949 ve 4/536
<i>Bu kanunun görüşmelerini gösteren tutanakların cilt ve sayfa numaraları</i>	:	Cilt Sayfa
	:	5 58,59:60
	:	7 20
	:	13 29:30
	:	17 58
	:	18 500:520,527:546,552:566
	:	19 103:111
	:	20 213:225,229,260:263,752 Mü.